

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
МИНИСТАРСТВО ГРАЂЕВИНАРСТВА, САОБРАЋАЈА И ИНФРАСТРУКТУРЕ
СЕКТОР ЗА ПРОСТОРНО ПЛАНИРАЊЕ И УРБАНИЗАМ

**ПРОСТОРНИ ПЛАН ПОДРУЧЈА ПОСЕБНЕ НАМЕНЕ
ИНФРАСТРУКТУРНОГ КОРИДОРА ЖЕЛЕЗНИЧКЕ ПРУГЕ
КРАЉЕВО – РУДНИЦА**

- РАНИ ЈАВНИ УВИД -

Београд, мај 2023. године

УВОД

Приступа се изради Просторног плана подручја посебне намене инфраструктурног коридора железничке пруге Краљево – Рудница (у даљем тексту: Просторни план), на основу Одлуке о изради Просторног плана подручја посебне намене инфраструктурног коридора железничке пруге Краљево – Рудница („Службени гласник РС”, број 144/22). Саставни део Одлуке о изради Просторног плана јесте и Одлука о изради Стратешке процене утицаја Просторног плана подручја посебне намене инфраструктурног коридора железничке пруге Краљево – Рудница на животну средину („Службени гласник РС”, број 121/22).

Планирање, коришћење, уређење и заштита коридора железничке пруге засниваће се на принципима уређења и коришћења простора утврђеним Законом о планирању и изградњи („Службени гласник РС”, бр. 72/09, 81/09 - исправка, 64/10 - УС, 24/11, 121/12, 42/13 - УС, 50/13 - УС, 98/13 - УС, 132/14, 145/14, 83/18, 31/19, 37/19 – др.закон, 9/20 и 52/21), као и на Закону о железници („Службени гласник РС”, број 41/18), Закону о Просторном плану Републике Србије од 2010. до 2020. године („Службени гласник РС”, бр. 88/10), Закону о заштити животне средине („Службени гласник РС”, бр. 135/04, 36/09, 36/09-др.закон, 72/09-др.закон, 43/11-одлука УС, 14/16, 78/18, 95/18 - др.закон), Закону о стратешкој процени утицаја на животну средину („Службени гласник РС”, бр. 135/04 и 88/10), Правилнику о елементима железничке инфраструктуре („Службени гласник РС”, бр. 30/19), Правилнику о садржини, начину и поступку израде докумената просторног и урбанистичког планирања („Службени гласник РС”, бр. 32/19) и другим законима Републике Србије којима се дефинишу и одређују услови, начин и садржај израде планске, развојне и пројектне документације.

Основни разлог за израду и доношење Просторног плана је стварање услова за реализацију националних интереса у области саобраћајне инфраструктуре на принципима одрживог развоја. Подизање квалитета међународне железничке пруге Е-85 (Лапово – Крагујевац – Краљево – Косово Поље – Генерал Јанковић – граница Северне Македоније) на деоници Краљево – Рудница утицаће на квалитет приступачности централних и југозападних делова територије Републике Србије и остваривати позитивне ефекте на подизање нивоа њене територијалне конкурентности, а самим тим и на динамику будућег развоја.

Концепција планирања, коришћења и уређења простора дефинисаће се на начин којим се обезбеђује реконструкција, електрификација и модернизација железничке пруге на деоници Краљево – Рудница дужине око 70 km, за брзине од 80 km/h.

Просторни план је заснован на студијској, техничкој и другој документацији, резултатима досадашњих истраживања и важећим планским и развојним документима у Републици Србији. Саставни део израде Просторног плана чини и стратешка процена утицаја Просторног плана на животну средину.

Просторни план ће садржати елементе детаљне регулације за планиране девијације које одступају од постојеће трасе железничке пруге, чиме се ствара плански основ за директно спровођење издавањем локацијских услова, израду техничке документације, решавање имовинских односа, прибављање дозвола у складу са законом и др.

1. ОПИС ГРАНИЦА ПРОСТОРНОГ ПЛАНА

Одлуком о изради Просторног плана дата је прелиминарна граница обухвата Просторног плана, која треба да буде утврђена Нацртом Просторног плана. За потребе упућивања у процедуру раног јавног увида одређује се обухват Просторног плана на деловима територија града Краљево и општине Рашка, и то у (Табела 1):

- 1) граду Краљево 11 целих катастарских општина: КО Краљево, КО Чибуковац, КО Конарево, КО Прогорелица, КО Богутовац, КО Замчање, КО Брезна, КО Полумир, КО Церје, КО Ушће и КО Баре; и
- 2) општини Рашка 13 целих катастарских општина: КО Биљановац, КО Баљевац, КО Пискања, КО Корлаће, КО Жутице, КО Павлица, КО Рвати, КО Рашка, КО Казновиће, КО Рудница, КО Карадак, КО Муре и КО Туснић-Плавково.

Прелиминарна граница Просторног плана дата је границама наведених катастарских општина, док ће у Нацрту Просторног плана, по коначном дефинисању коридора и трасе железничке пруге, бити смањена и одређена границом коридора, односно аналитички одређеним геодетским тачкама.

Просторним планом биће обухваћени:

- 1) коридор железничке пруге Е-85 Краљево – Рудница укупне дужине око 70 km, чија је ширина око 200 m (по 100 m обострано мерено од осе крајњег колосека) и који обухвата пружни појас (непосредни појас заштите) и све елементе железничке инфраструктуре (грађевински објекти, путни прелази, прилази за путнике и робу, инсталације и постројења, зграде у функцији управљања железничком инфраструктуром) са заштитним појасевима; и
- 2) постојећи и планирани коридори других магистралних инфраструктурних система са трасом и заштитним појасима инфраструктурних система који су у обухвату планског подручја, и то: државни путеви, систем хидроелектрана на Ибру, гасоводи, далеководи и оптички каблови.

Просторним планом биће сагледана зона утицаја коридора железничке пруге, укључујући и шире појасе заштите појединих магистралних инфраструктурних система, који су у физичкој и функционалној вези са коридором железничке пруге. Просторним планом ће бити сагледани и аспекти који се односе на простор у ширем окружењу коридора железничке пруге, а односе се на најближа насеља, туристичке просторе, заштићена природна и непокретна културна добра и др.

Део коридора за планиране девијације које одступају од постојеће трасе железничке пруге који представља непосредни појас заштите (пружни појас) биће предмет детаљне регулационе разраде у склопу Просторног плана. Обухват детаљне регулационе разраде одредиће се Нацртом Просторног плана.

Укупна прелиминарна површина Просторног плана је око 389 km². Подручје Просторног плана приказано је на графичком прилогу *Посебна намена простора*.

Табела 1: Обухват подручја Просторног плана

Јединица локалне самоуправе (ЈЛС)	Површина обухваћеног дела територије ЈЛС (km ²)	Дужина деоница железничке пруге на територији ЈЛС (km)
Град Краљево	279	50 (49,6)
Општина Рашка	110	29 (29,4)
Укупно	389	79

2. КРАЋИ ИЗВОД ИЗ ПЛАНСКИХ ДОКУМЕНАТА ВИШЕГ РЕДА

2.1. Закон о Просторном плану Републике Србије од 2010. до 2020. године („Службени гласник РС”, број 88/10)

Законом о Просторном плану Републике Србије за период од 2010. до 2020. године утврђене су дугорочне основе организације, уређења, коришћења и заштите простора Републике Србије у циљу усаглашавања економског и социјалног развоја са природним, еколошким и културним потенцијалима и ограничењима на њеној територији.

Утврђена је концепција развоја свих саобраћајних инфраструктурних система, чији интегрални део је и мрежа магистралних железничких пруга. Основна концепција развоја саобраћаја Републику Србију дефинише као велики саобраћајни и транспортни центар, а унутар тога неколико већих урбаних центара као носиоце примарних функција. Према тој концепцији токови људи, добара и капитала ићи ће ка великим центрима, где се Краљево и Нови Пазар појављују као урбани центри државног значаја (2020. године).

Развој железничке инфраструктуре планира се ревитализацијом, реконструкцијом, изградњом и модернизацијом (електрификација, савремена опрема), са циљем да се при дефинисању реконструкција траса максимално задрже постојећи коридори. На основу планова развоја железничке мреже Европе, Међународне железничке уније (УИЦ), ратификованих међународних споразума и потребе развоја железничког саобраћаја, у стратешки приоритет сврстан је развој магистралних „Е” пруга, међу којима Е85 пруга Лапово - Крагујевац - Краљево - Косово Поље - Ђенерал Јанковић - државна граница. Планирана је ревитализација и модернизација једноколосечне пруга са изградњом двоколосечне деонице Лапово – Крагујевац – Краљево.

2.2. Уредба о утврђивању Регионалног просторног плана за подручје Шумадијског, Поморавског, Рашког и Расинског управног округа („Службени гласник РС”, број 39/14)

Регионалним просторним планом за подручје Шумадијског, Поморавског, Рашког и Расинског управног округа у развоју железничког саобраћаја у приоритетна планска решења сврстана је ревитализација и модернизација пруге Лапово – Крагујевац – Краљево – Ђенерал Јанковић.

2.3. Уредба о утврђивању Просторног плана подручја посебне намене Парка природе Голија („Службени гласник РС”, број 16/09)

Подручје Просторног плана подручја посебне намене Парка природе Голија преклапа се са обухватом овог планског документа на територији града Краљева на делу КО Ушће. Обухваћени део КО Ушће је изван граница Парка природе Голија и Резервата биосфере Голија – Студеница. Насеље Ушће има функцију центра заједнице насеља и улазног пункта у Парк природе Голија.

2.4. Уредба о утврђивању Просторног плана подручја посебне намене манастира Студеница („Службени гласник РС”, број 2/20)

Подручје Просторног плана подручја посебне намене манастира Студеница преклапа се са обухватом овог планског документа на територији града Краљева на целој КО Ушће. Обухваћена КО Ушће налази се у режими заштите II степена – шире непосредно окружење и природни простор манастира Студеница. За ову зону се препоручује унапређење предеоних одлика и обнова путне инфраструктуре, ревитализација насеља, дефинисање културних рута, као и даље рекогносцирање и истраживање подручја.

Предвиђена је ревитализација и модернизација железничке пруге Лапово – Краљево – Лешак – Косово Поље – Генерал Јанковић – државна граница – (Волково), како би се створили услови за несметано одвијање контејнерског и свих технологија интермодалног транспорта железницом, са доградњом неопходних капацитета. У насељу Ушће се налази постојећа железничка станица „Ушће” (са четири станична колосека за превоз путника и робе).

2.5. Уредба о утврђивању Просторног плана подручја посебне намене система хидроелектрана на Ибру („Службени гласник РС”, број 58/12)

Подручје Просторног плана подручја посебне намене система хидроелектрана на Ибру преклапа се са обухватом овог планског документа на територији града Краљева на целим КО Брезна, Замчање, Полумир, Прогорелица, Ушће и Церје; и на територији општине Рашка на целим КО Баљевац, Биљановац и Пискања.

Утврђене су и детаљно разрађене микролокације десет прибранских хидроелектрана - профили Лакат (КО Богутовац, Прогорелица и Замчање), Маглич (КО Замчање и Брезна), Добре Стране (КО Брезна), Бела Глава (КО Брезна, Церје и Полумир), Градина (КО Полумир и Церје), Церје (КО Церје и Полумир), Главица (КО Церје, Ушће и Полумир), Ушће (КО Церје и Ушће), Гокчаница (КО Ушће) и Бојанићи (КО Ушће, Баљевац, Биљановац и Пискања), као целина у којима долази до битних промена у коришћењу, уређењу, изградњи и заштити простора. У оквиру сваке микролокације су издвојени: објекти бране и хидроелектране са пратећим објектима (машинске зграде, ТС, приступни путеви, преводнице, итд.); акумулације, одређене катама нормалног успора; објекти у функцији туризма (ресторани, етно куће, продавнице, објекти за водене спортове, итд.); локације потребне за измештање/изградњу инфраструктуре (пет локација/деоница ДП ИБ-22 у близини профила Маглич, Добре Стране, Бела Глава, Церје и Главица).

2.6. Уредба о утврђивању Просторног плана подручја посебне намене инфраструктурног коридора високонапонског ДВ 2x110 kV Краљево 3 - Нови Пазар 1 („Службени гласник РС”, 61/16)

Просторним планом подручја посебне намене инфраструктурног коридора високонапонског ДВ 2x110 kV Краљево 3 - Нови Пазар 1 утврђена су планска решења и пропозиције за инфраструктурни коридор са заштитним појасом од по 25 m обострано од крајњих фазних проводника, односно 30 m од централне осе коридора далековода, као и елементи за директну примену (подручје детаљне разраде плана).

Подручје Просторног плана подручја посебне намене инфраструктурног коридора високонапонског ДВ 2x110 kV Краљево 3 – Нови Пазар 1 преклапа се са обухватом овог планског документа на територији града Краљева на целим КО Брезна, Церје и Ушће, а на територији општине Рашка на целој КО Баљевац.

Планирани далековод се на два места укршта са постојећом магистралном пругом број 8 (Е-85) и на два места са планираном железничком пругом (према тада важећем генералном пројекту).

2.7. Одлука о Националном програму јавне железничке инфраструктуре за период од 2017. до 2021. године („Службени гласник РС”, број 53/17)

Националним програмом јавне железничке инфраструктуре за период од 2017. до 2021. године магистралне пруге подељене су по значају на магистралне пруге на Коридору 10 кроз Републику Србију и на остале магистралне пруге.

Планирано је да остале магистралне пруге у Републици Србији имају следеће техничко–технолошке перформансе:

- 1) товарни профил GC, с тим да је могуће да се задржи постојећи товарни профил GB до реконструкције пруге;
- 2) осовинско оптерећење 22,5 тона/осовини;
- 3) брзина на прузи до 120 km/h;
- 4) дужина возова 600 m;
- 5) корисна дужина перона 400 m.

Полазећи од дефинисаних техничко-технолошких перформанси, Националним програмом предвиђено је да остале магистралне пруге имају следећу железничку инфраструктуру:

- 1) један пружни колосек;
- 2) колосеке са уграђеним шинама и скретницама типа UIC-49 на бетонским праговима са еластичним причврстним прибором;
- 3) нова електронска сигнално-сигурносна постројења, која омогућавају укључивање у електронску телекоманду саобраћаја, на колосецима у службеним местима и на пружним колосецима са главним улазним и излазним светлосним сигнаlima који зависе од положаја скретница и слободности станичних и пружних колосека. Изузетно у прелазном периоду, до уградње нових и постизања циљних перформанси пруге, допуштено је да се врши реконструкција делова инфраструктуре у циљу обнове постојећих сигналних постројења за поуздан и безбедан саобраћај;
- 4) железнички оптички каблови и електронски телекомуникациони системи;
- 5) стабилна постројења електричне вуче (СПЕВ), система 25 kV 50 Hz, за пројектовану брзину саобраћаја возова системом базираном на унапређењу енергетске ефикасности кроз аутоматско праћење потрошње енергије сваког вучног возила и рекуперацију (производњу) електричне енергије при кочењу железничких возова. Постројења СПЕВ се уграђују на пругама где и када је то инвестиционо оправдано.

3. ОПИС ПОСТОЈЕЋЕГ СТАЊА И НАЧИНА КОРИШЋЕЊА ПРОСТОРА

3.1. Опис постојећег стања

Дужина деонице Краљево – Рудница постојеће железничке пруге Е-85 и магистралне пруге бр. 109 (Лапово – Крагујевац – Краљево – Лешак – Косово Поље – Генерал Јанковић – граница Северне Македоније) је 77,9 km (Слика 1). Изграђена је као неелектрифицирана једноколосечна пруга. Предметна деоница је део руте 10 SEЕТО железничке мреже (која је део Индикативног проширења ТЕН-Т основне железничке мреже за Западни Балкан).

Слика 1: Положај деонице пруге Краљево - Рудница

На овој деоници минимални полупречник хоризонталне кривине је $R=250$ m, максимални уздужни нагиб колосека 6,7 %, на дужини од 1.230 m. Максимална брзина возова је 60 km/h.

Деоница пруге Краљево – Рудница има више станица, које су углавном нерегулисане и не пружају адекватан ниво удобности и безбедности путницима (нпр. перони, подвожњаци) или услуге за друге намене (нпр. опрема терминала за терет). Постоји 16 сервисних пунктова

и само станица „Краљево”, као чворна и дистрибутивна станица, издваја се као станица са великим протоком путника и терета. Поред станице Краљево, постоји још 9 станица (од којих су 2 без особља), пет стајалишта и једна утоварна станица.

Телекомуникациона мрежа на овој деоници пруге је у лошем стању. Телекомуникациони системи су засновани на аналогној телефонији. Телекомуникациона платформа није заснована на ИТ-у. Станице нису опремљене системима заснованим на новој технологији. Већина пружних прелаза је необезбеђена. Заштитна опрема колосека налази се на деоници Јошаничка Бања – Брвеник. ТЗЗ прати целу деоницу између поменутих станица. Преостали део пруге нема сигурносну опрему или је она нефункционална. Пруга није опремљена савременим уређајима за блокаду и није опремљена аутоматском блок сигнализацијом (АБС).

На деоници Краљево – Рудница, због сложених топографских, геолошких и комплексних захтева железничке трасе, регистровано је 15 тунела и 1 галерија. Велики број тунела изграђен је 1931. године, а само један (Врбица) касније, 1938. Тунели су грађени по стандардним типовима тунела за уске и нормалне железничке колосеке, које је издала Железничка управа 1926. године. Уопштено говорећи, услови у тунелима су категорисани као лоши или коректни. У тунелима нема мера заштите од пожара (пролазиза евакуацију, расвета за хитне случајеве, сигнализација за евакуацију, хитне комуникације, приступ за спасилачке службе, снабдевање водом итд.). Мали попречни пресеци тунела могу да представљају додатна ограничења.¹

Путну мрежу на подручју Просторног плана чине следећи државни путеви (ДП): ДП ИБ-22 (Београд - Љиг - Горњи Милановац - Прељина - Краљево - Рашка - Нови Пазар – Рибариће - државна граница са Црном Гором (гранични прелаз Мехов Крш)); ДП ИБ-23 (Појате - Крушевац - Краљево - Прељина - Чачак - Пожега - Ужице - Чајетина - Нова Варош - Пријеполје - државна граница са Црном Гором (гранични прелаз Гостун); ДП ИБ-24 (Баточина - Крагујевац - Краљево); ДП ИБ-30 (Ивањица - Ушће); ДП ИБ-31 (Рашка - Лепосавић - Косовска Митровица - Вучитрн - Приштина - Урошевац - државна граница са БЈР Македонијом (гранични прелаз Генерал Јанковић)); ДП ПА-179 (Прањани - Трбушани - Љубић - Чачак - Дракчићи - Краљево); ДП ПА-198 (Рашка - Кути - Одвраћеница - Преко Брдо); ДП ПА-207 (Биљановац - Јошаничка Бања - Грчак - Александровац - Крушевац (Кошеви)); ДП ПА-209 (Краљево (Ратина) - Брезна - Гоч); ДП ПА-210 (Јошаничка Бања - Копаоник - Рудница); ДП ПБ-410 (Краљево - Матарушка Бања - веза са државним путем 22); ДП ПБ-412 (Брвеник - Градац - Рудно) и ДП ПБ-472 (Гоч - Рудњак - веза са државним путем 22). Стање повезаности подручја Просторног плана са окружењем преко постојеће мреже путева је задовољавајуће.

Подручје Просторног плана обухвата 24 насеља на територији једног града и једне општине, и то: 11 на територији града Краљева и 13 на територији општине Рашка. У урбана насеља се сврстава Краљево, док су остало рурална насеља. Према Попису 2011. године на подручју Просторног плана живело је око 85 хиљада становника.

Планирана реконструкција и модернизација пруге Краљево – Рудница својом трасом на појединим деловима сече постојеће локалне асфалтиране путеве, улице у насељима и неасфалтиране туцаничке коловозе, чиме се локалном становништву онемогућава кретање са негативним ефектима на губитак времена и енергије, одвијање привредних и других свакодневних активности, и на квалитет њиховог живота. С друге стране, на појединим деловима, пруга се превише приближава локалним путевима, те из тог разлога постоји потреба за измештањем појединих деоница постојећих локалних путева.

---

¹ Terms of Reference: Reconstruction and Modernization of railway line Lapovo – Kraljevo – Lesak – Kosovo Polje – General Janković – state border – (Volkovo), section Kraljevo – Rudnica, Feasibility Study, ESIA, Preliminary Design and Tender Documents WB24-SRB-TRA-02P, May 2021

Траса пруге укршта се са притокама реке Велика Морава, тј. укршта се или пружа паралелно са реком Ибар и њеним притокама. Водотоци представљају уједно и реципијенте за атмосферске воде сакупљене системом за одводњавање железничке пруге.

На подручју Просторног плана у категорији заштићених природних добара, издваја се МАВ подручје, односно резерват природе Голија, затим Парк природе Голија, Строги резерват природе Гоч – Гвоздац, еколошки значајна подручја Копаоник, Гоч, Голија, Клисуре Ибра и Рогозна. Планирана су и ИВА подручја: Чемерно, Гоч – Жељин, Голија и Копаоник. У категорији непокретних културних (НКД) евидентирано је их 22. На територији града Краљева 17 НКД и то 2 непокретна културна добра од изузетног значаја, 3 непокретна културна добра од великог значаја и 12 културних добара. Општина Рашка броји укупно 5 НКД од којих су 3 непокретна културна добра од великог значаја и 2 културна добра.

3.2. Начин коришћења простора

На подручју Просторног плана доминира шумско земљиште са око 72% површина, затим пољопривредно земљиште са око 22%, антропогени терени у функцији насеља и инфраструктуре заузимају око 6% површина док водно земљиште заузима мање од 1% (Према подацима из CORINE базе података о коришћењу земљишта у 2018. години; <https://land.copernicus.eu/pan-european/corine-land-cover/clc2018>).

Основна ограничења у простору представљају укрштаји и паралелно пружање са постојећом саобраћајном инфраструктуром. На урбаном подручју Краљева то се односи на комплексан проблем уклапања технолошки захтевног облика железничког саобраћаја у постојећу саобраћајну матрицу и у плански дефинисана решења друмског саобраћаја, док се на руралном подручју односи на укрштаје са атарским путевима. Ограничења се, такође односе и на укрштаје са осталим инфраструктурним системима и могуће утицаје на намене и садржаје у непосредном окружењу пруге. То се посебно односи на укрштаје и паралелно вођење трасе железничке пруге у односу на планирани систем хидроелектрана (са акумулацијама) на Ибру.

Засебну врсту ограничавајућих фактора представља утицај ове посебне намене, као затвореног система, на биодиверзитет и еколошке коридоре, кроз потенцијалне негативне утицаје и могућности угрожавања животне средине.

4. ПРИНЦИПИ И ЦИЉЕВИ ИЗРАДЕ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА

Реконструкција и модернизација железничке инфраструктуре међународне железничке пруге Е-85 (Лапово – Крагујевац – Краљево – Косово Поље – Генерал Јанковић – граница Северне Македоније) на деоници Краљево – Рудница директно ће допринети квалитету приступачности, нивоу конкурентности и динамичнијем развоју централних и југозападних делова територије Републике Србије.

На подручју Просторног плана налази се урбани центар и саобраћајно чвориште Краљево, које има функцију државног центра националног значаја², односно урбано подручје урбаних центара у долини Западне Мораве (Ужице, Чачак, Краљево и Крушевац)³. Обухваћени су или су у непосредној близини и други урбани центри државног значаја –

² Просторни план Републике Србије од 2010. до 2020. године (Службени гласник РС, број 88/10)

³ Нацрт Просторног плана Републике Србије до 2035. године, Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре, 2023.

Крагујевац и Нови Пазар⁴, односно агломерација Крагујевац и урбано подручје Новог Пазара са утицајном зоном са више од 40.000 становника⁵, затим Рашка која се сврстава у мањи урбани центар локалног значаја који гравитира Краљево и туристички центар Копаоник националног и међународног значаја⁶. Функције и значај центара у примарним појасевима развоја (западноморавски појас – на правцу дуж Западне Мораве, од Ужица ка Чачку, Краљево, Крушевцу и Коридору X и крагујевачки појас – на правцу од Баточине/Лапова ка Крагујевцу и Чачку/Краљево) и секундарном појасу развоја (ибарски појас – на правцу од Краљева ка Рашкој, Новом Пазару и Приштини)⁷ условљене су оствареним квалитетом саобраћајне инфраструктуре и повезаности са окружењем. Реконструкцијом и модернизацијом железничке пруге Е-85 (Лапово – Крагујевац – Краљево – Косово Поље – Ђенерал Јанковић – граница Северне Македоније) на деоници Краљево – Рудница и елемената железничке инфраструктуре, као и модернизацијом, реконструкцијом и доградњом железничких станица оствариће се нови квалитет саобраћајних функција и услови за равномернију расподелу између путног и железничког саобраћаја на предметној деоници пруге. Већи позитивни ефекти на непосредно и шире окружење оствариће се јачањем саобраћајних, привредних и других функција урбаних центара у његовом окружењу, а тиме омогућити смањене територијалних развојних диспаратата и остваривање циљева Просторног плана Републике Србије и укупне стратегије развоја Србије.

Израда Просторног плана и концепција реконструкције и модернизације железничке пруге и магистралних инфраструктурних система у коридору базирана је на следећим основним *принципима одрживог развоја*, и то:

- *принцип одрживог развоја инфраструктуре* чијом применом се подстиче равномеран просторни развој и омогућавање приступа магистралним инфраструктурним системима;
- *принцип смањивања штетног утицаја на животну средину* који подразумева сагледавање квалитета животне средине и дефинисање планских решења којима се она штити од негативних утицаја. При томе је потребно базирати концепт заштите на превенцији и заштити од негативних утицаја који могу настати реконструкцијом и модернизацијом железничке пруге и одвијањем саобраћаја, као и функционисањем других магистралних инфраструктурних система у коридору. Примена принципа мора предупредити или ублажити различите врсте штетних утицаја по животну средину, првенствено у погледу спречавања буке у насељима и смањивања могућих штетних утицаја на животну средину приликом акцидената у коридору.

Основни циљеви дугорочног развоја, коришћења и уређења подручја Просторног плана су:

- обезбеђење просторних услова за реконструкцију и модернизацију железничке пруге Е-85 (Лапово – Крагујевац – Краљево – Косово Поље – Ђенерал Јанковић – граница Северне Македоније) на деоници Краљево – Рудница за мешовити (путнички и теретни) саобраћај и за брзине до 80 km/h на дужини од око 70 km;
- достизање нивоа железничке инфраструктуре који је упоредив и компатибилан са нивоом у државама чланицама Европске уније ради уједначавања карактеристика транспортне инфраструктуре и токова;
- обезбеђење услова за заштиту и развој урбаног и сеоских насеља у коридору железничке пруге;

⁴ Просторни план Републике Србије од 2010. до 2020. године (Службени гласник РС, број 88/10)

⁵ Нацрт Просторног плана Републике Србије до 2035. године, Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре, 2023.

⁶ Ибид.

⁷ Ибид.

- обезбеђење услова за уклапање и функционисање других саобраћајних и инфраструктурних система у инфраструктурном коридору железничке пруге, укључујући и њихово евентуално измештање.

Општи циљ израде Просторног плана је дефинисање планског основа за спровођење активности на реализацији пројекта реконструкције и модернизације железничке пруге Е-85 (Лапово – Крагујевац – Краљево – Косово Поље – Генерал Јанковић – граница Северне Македоније) на деоници Краљево – Рудница у складу са Европским споразумом о главним међународним железничким пругама (АГЦ), Европским споразумом о важним међународним линијама за комбиновани транспорт и пратећим постројењима (АГТЦ), Споразумом о успостављању железничке мреже високе перформансе у Југоисточној Европи (СЕЕЦП) и Европским техничким спецификацијама интероперабилности (ТСИ).

Применом и имплементацијом планских решења, омогућиће се одговарајуће и квалитетно остваривање посебне намене, уз поштовање концепта одрживог развоја и усаглашавања са постојећим и планираним наменама и функцијама у окружењу.

Основни циљеви и задаци у изради Просторног плана су:

- заштита простора за реконструкцију, модернизацију и функционисање деоница постојеће железничке пруге и елемената железничке инфраструктуре који се задржавају;
- резервисање простора за реализацију девијација железничке пруге које одступају од постојеће трасе;
- утврђивање услова и мера за заштиту и рационално коришћење простора у ужем и ширем појасу заштите и зони утицаја коридора;
- ублажавање развојних, физичких (просторних) и еколошких конфликта између железничке пруге (коридора) и непосредног окружења;
- дефинисање односа са осталим наменама и инфраструктурним системима у ширем појасу заштите и зони утицаја железничке пруге, како би се остварио усклађен и одржив просторни, привредни и социјални развој окружења;
- усклађивање положаја девијација железничке пруге и осталих постојећих и планираних инфраструктурних система у коридору (путне, водопривреде, енергетске и телекомуникационе инфраструктуре) и њихових заштитних појасева;
- опредељивање оптималних локација укрштања трасе железничке пруге са мрежом државних и општинских путева, као и са еколошким коридорима у окружењу коридора;
- обезбеђење услова за безбедан и комфоран приступ путника и терета у свим железничким станицама, њихову добру повезаност са другим видовима саобраћаја и омогућавање повећања квалитета доступности и повезаности насеља и активности у ширем појасу заштите и зони утицаја коридора;
- смањење негативних утицаја железничке пруге на животну средину у ширем појасу заштите и зони утицаја коридора, у првом реду утицаја девијација железничке пруге на природне ресурсе (изворишта водоснабдевања, пољопривредно и шумско земљиште) и наслеђе;
- обезбеђење заштите од буке на деловима коридора који пролазе поред/кроз насеља;
- утврђивање смерница и основа за измену и допуну важећих и израду нових просторних и урбанистичких планских документа, као и даљу разраду на нивоу техничке документације; и
- регулациона разрада планских решења и утврђивање смерница Просторног плана за директно спровођење, на основу којих се могу издати локацијски услови за девијације и објекте који одступају од постојеће трасе железничке пруге, а за које је урађена техничка документација на нивоу идејног решења.

5. ПЛАНИРАНА ПРЕТЕЖНА НАМЕНА ПОВРШИНА

5.1. Концепција техничког решења

Основна концепција реконструкције и модернизације железничке пруге Краљево – Рудница је ремонт целе пруге са доградњом појединих деоница како би се испунила пројектована брзина (80 km/h), дозвољено осовинско оптерећење на железничкој прузи од 225 kN и дозвољено оптерећење по метру од 80 kN/m² (категирија Д4) утврђивањем неопходних интервенција на доњим конструкцијама, горњим конструкцијама (колосеци, скретнице, прагови, баласт и др.), објектима (тунел, мостови, пропусти), пружним прелазима (елиминисање или одржавање и обезбеђење), реконструкцији електричне инфраструктуре и др.

Технички параметри за реконструкцију пруге Краљево-Рудница, који се разрађују кроз Идејно решење, приказани су у Табели 2.

Табла 2: Технички параметри за модернизацију и реконструкцију железничке пруге Београд - Ниш

1	Пројектна брзина	80 km/h
2	Максималан нагиб	150 mm
3	Минимални полупречник хоризонталне кривине	R=300 m, L=100 m
4	Нагиб прелазне рампе	1 : 640
5	Минимална дужина хоризонталне прелазне криве (заобљена)	100 m
6	Минимална дужина хоризонталне тангенте између кривина	32 m
7	Максимални уздужни нагиб – отворена пруга	25‰
8	Максимални уздужни нагиб – станица	1‰
9	Нормална вредност радијуса вертикалне кривине	2.560 m
11	Минимална дужина вертикалне кривине	20 m
12	Максимални нагиб нивелете	12.5‰
13	Максимални нагиб нивелете у станицама	1‰
14	Размак колосека на отвореној прузи	4.50m
15	Размак пролазних колосека у станицама	4.75m

Преферирана алтернатива реконструкције и модернизације, прати постојећу трасу пруге побољшавајући је на петнаест тачака/области. На већини деоница на којима се предлаже реорганизација неопходна је изградња нових мостова и тунела. Железничка деоница се налази на равничарском и брдском терену и прати долину реке Ибар, али после Матарушке Бање пруга пролази кроз планински терен пратећи планинске долине са неколико тунела/усека (16), мостова (65), као и подвожњака (8), надвожњака (5) и пропуста (постојећи 144) дуж трасе.

На предметној деоници железничке пруге има укупно петнаест (15) железничких станица и стајалишта које се задржавају. За станице, као што су Матарушка Бања, Јошаничка Бања, Брвеник и Рудница, испитаће се начин доградње објеката како би се обезбедио неопходан простор и предвиђене функције.

На деоници има 26 пружних прелаза, од којих је већина прелаза са локалним и некатегорисаним путевима, док су остали прелази са државним путевима различитог значаја, као и градским путевима. До сада су уочени следећи недостаци постојећих пружних прелаза:

- недостатак сигнално-сигурносне опреме што доводи до небезбедних услова и ризика;
- постојећа опрема на пружним прелазима, укључујући и путну саобраћајну сигнализацију, делимично је оштећена и потребна је обнова;
- неодговарајућа видна раздаљина за саобраћај који се приближава;
- блиска удаљеност међу пружним прелазима.

Генерално, сви пружни прелази би требало да се задрже и морају бити обезбеђени одговарајућим мерама (препреке, знаци итд.). Постоје одређене локације на којима се предлажу даља истраживања и одговарајућа решења. Постојећи пружни прелази на км 87+198,55, који је већ затворен за возила, као и пружни прелаз на км 148+832,00 могли би бити укинати.

5.2. Концепција планиране намене површина и режима коришћења простора у обухвату Просторног плана

Концепција планирања, коришћења и уређења простора дефинисаће се на начин којим се обезбеђује реконструкција и модернизација железничке пруге Е-85 (Лапово – Крагујевац – Краљево – Косово Поље – Генерал Јанковић – граница Северне Македоније) на деоници Краљево – Рудница.

За потребе изградње железничке пруге предвиђено је успостављање коридора дуж трасе пруге укупне ширине око 200 m (по 100 m обострано мерено од осе крајњег колосека).

Коридор железничке пруге формирају следеће зоне/појаси под посебним режимом коришћења и уређења, и то:

- 1) *непосредни појас заштите* – пружни појас са обе стране пруге којим се трајно заузима земљишта за потребе реконструкције и функционисања пруге ширине 8 m од осе крајњег колосека, у насељеном месту 6 m, земљиште испод пруге и ваздушни простор у висини од 14 m. Пружни појас обухвата и земљишни простор службених места (станице, укрснице, стајалишта, распутнице и сл.) који обухвата све техничко-технолошке објекте, инсталације и приступно-пожарни пут до најближег јавног пута;
- 2) *ужи појас заштите* – инфраструктурни појас са обе стране пруге ширине од 25 m од осе крајњег колосека, који функционално служи за употребу, одржавање и технолошки развој капацитета инфраструктуре, у коме је забрањена изградња објеката који нису у функцији пруге;
- 3) *шири појас заштите* – земљишни појас са обе стране пруге ширине од 50 m од осе крајњег колосека у коме је ограничена изградња објеката; и
- 4) *појас контролисана изградње* – заштитини пружни појас са обе стране пруге у ширини од 100 m од осе крајњих колосека.

У непосредном и ужем појасу заштите успоставља се трајна обавеза прибављања услова/сагласности од стране управљача железничке инфраструктуре код планирања, пројектовања и извођења других грађевинских и земљаних радова и пренамене површина.

Ширина појаса заштите осталих инфраструктурних система биће сагледана Нацртом Просторног плана.

Основна правила коришћења простора у зонама/појасевима под посебним режимом коришћења и уређења коридора железничке пруге биће одређена на следећи начин:

– у непосредном појасу заштите (*пружни појас*) – успоставља се режим строго контролисаног коришћења простора, којим се не дозвољава изградња нових и реконструкција постојећих објеката, изузев оних које су у функцији железничке инфраструктуре;

– у *ужем појасу заштите (инфраструктурни појас)* – забрањена је изградња објеката који нису у функцији одвијања железничког саобраћаја, осим у изузетним случајевима уз сагласност управљача железничке инфраструктуре, а простор ван насеља се може користити као шумско и пољопривредно земљиште;

– у *непосредном и ужем појасу заштите* – могу се постављати надземни и подземни електроенергетски водови, телеграфске и телефонске ваздушне линије и водови, канализације и цевоводи и други слични водови и постројења уз сагласност управљача железничке инфраструктуре;

– у *ширем појасу заштите* – забрањена је изградња објеката што су рудници, каменоломи у којима се користе експлозивна средства, индустрија хемијских и експлозивних производа, постројења и други слични објекти;

– у *појасу контролисане изградње (заштитини пружни појас)* – успоставља се режим контролисаног коришћења простора, којим се дозвољава развој постојећих и нових активности које нису у колизији са функционалним и техничким захтевима постојећих и планираних магистралних инфраструктурних система и који не захтевају посебне мере заштите од буке.

Режими коришћења простора из претходног става ближе ће се утврдити Нацртом Просторног плана за део обухвата подручја посебне намене са елементима детаљне регулационе разраде.

6. ОЧЕКИВАНИ ЕФЕКТИ ПЛАНИРАЊА У ПОГЛЕДУ УНАПРЕЂЕЊА НАЧИНА КОРИШЋЕЊА ПРОСТОРА

Основни очекивани ефекти планирања су да се Просторним планом омогући:

- реализација активности на реконструкцији и модернизацији железничке пруге Е-85 (Лапово – Крагујевац – Краљево – Косово Поље – Генерал Јанковић – граница Северне Македоније) на деоници Краљево – Рудница за мешовити (путнички и теретни) саобраћај и брзину до 80 km/h;
- остваривање високог нивоа безбедности, капацитета и комфора у превозу путника и робе;
- повећање конкурентске способности железнице у односу на друге видове транспорта;
- рационална прерасподела саобраћаја и повећање ниво еколошке заштите и енергетске ефикасности саобраћаја;
- успостављање одговарајућих режима коришћења простора у коридору железничке пруге којима се доприноси минимизирању конфликта у коришћењу и уређењу простора, могућих последица акцидената у железничком саобраћају и негативних утицаја на окружење;
- плански развој других инфраструктурних система у условима контролисаног коришћења простора у коридору железничке пруге;
- мониторинг и превенција могућег утицаја железничке пруге на животну средину, то јест на квалитет живота локалног становништва, биодиверзитет, природне ресурсе и заштићена природна и непокретна културна добра у коридору и зони његовог утицаја.

Детаљном регулационом разрадом планских решења Просторног плана створиће се одговарајући плански основ за директно спровођење, чиме ће се омогућити остваривање јавног интереса, експропријација земљишта, формирање одговарајућих парцела и прибављање одговарајућих дозвола у складу са законом. То је основни предуслов за даље активности у реализацији пројекта реконструкције и модернизације железничке пруге и омогућава прецизније дефинисање динамике реализације, као и утврђивање приоритета у реализацији пројекта и мера за имплементацију планских решења.

У Београду, маја 2023. године

Обрађивач Просторног плана:

Институт за архитектуру и урбанизам Србије
Директор
др Саша Милијић, научни саветник